

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Одеський державний університет внутрішніх справ

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ДОТРИМАННЯ ПРАВ І СВОБОД
ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА В УМОВАХ
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО
РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ**

Колективна монографія

За загальною редакцією
А. В. Денисової

Видавництво
«Юридика»
2025

УДК 342.7:351.86"364"(477)

П68

Рецензенти:

Журавльов Дмитро Володимирович, заступник керівника Департаменту з питань громадянства, помилування, державних нагород — керівник управління з питань помилування Офісу Президента України, доктор юридичних наук, професор;

Катеринчук Іван Петрович, професор кафедри вогневої підготовки ОДУВС, доктор юридичних наук, професор;

Гаран Ольга Володимирівна, професор кафедри адміністративного права та господарського права Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, доктор юридичних наук, професор

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Одеського державного університету внутрішніх справ
(протокол № 12 від 30 вересня 2025 року)*

Правове регулювання дотримання прав і свобод людини та громадянина в умовах адміністративно-правового режиму воєнного стану : колективна монографія / Є. Львова, О. Жильцов, О. Пасько та ін. ; за заг. ред. А. В. Денисової. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2025. – 840 с.

ISBN 978-617-8574-56-7

Колективна монографія присвячена комплексному аналізу правового регулювання дотримання прав і свобод людини в умовах воєнного стану в Україні. У виданні осмислено трансформацію механізмів їх забезпечення з урахуванням викликів збройної агресії. Досліджено реалізацію державної політики у гуманітарній, безпековій, правоохоронній, судовій і соціальній сферах, проблеми захисту прав дітей, цивільного населення, військовополонених, а також питання інформаційної безпеки та OSINT. Монографія адресована науковцям, юристам і практикам.

УДК 342.7:351.86"364"(477)

ISBN 978-617-8574-56-7

© Авторський колектив, 2025

© ОДУВС, 2025

Зміст

Розділ 1. Правове забезпечення державної політики в гуманітарній сфері (Львова Є.)	5
Розділ 2. Адміністративно-правове регулювання свободи пересування та вільного обрання місця проживання за умов воєнного стану в Україні (Жильцов О.)	30
Розділ 3. Психічне здоров'я як фактор національної безпеки в Україні (Пасько О., Прудка Л.)	71
Розділ 4. Роль Національної поліції України у створенні єдиного безпекового простору держави (Матвеева Л.)	110
Розділ 5. Діяльність поліції щодо забезпечення прав і свобод людини на деокупованих територіях (Берендеева А.)	136
Розділ 6. Вплив Інтернету на права дітей протягом збройного конфлікту — зарубіжний досвід (Пядишев В., Форос Г.)	177
Розділ 7. Сучасні тенденції судового захисту прав і свобод людини в умовах воєнного стану (Шерстюк Г.)	217
Розділ 8. Правова, соціально-психологічна та медична допомога потерпілим від дій країни-агресорки особам з тимчасово окупованих територій (Вайда Т.)	259
Розділ 9. Роль дозвільної системи в забезпеченні прав і свобод людини в умовах воєнного стану (Пишна А., Ульянов О.)	313
Розділ 10. Адміністративна відповідальність за порушення прав і свобод під час воєнного стану (Сірко В.)	355
Розділ 11. Кримінально-правові аспекти дотримання основних прав і свобод військовополонених і цивільного населення в умовах воєнного стану (Колб О., Конопельський В.)	392

Розділ 12. Часові обмеження суб'єктивного права інтелектуальної власності: загальні та екзистенціальні умови (Маковій В.)	452
Розділ 13. Сутність організації та документування організованої злочинної діяльності підрозділами стратегічних розслідувань (Щурат Т.)	491
Розділ 14. Дотримання прав і свобод громадян під час здійснення оперативно-розшукової діяльності (Давиденко В.)	532
Розділ 15. Забезпечення оперативно-розшукової діяльності та негласних слідчих (розшукових) дій при виявленні та розкритті організованої злочинної діяльності в умовах воєнного стану (Поляков Є.)	576
Розділ 16. Аналіз та запобігання кримінальним правопорушенням в умовах загострення криміногенної обстановки (Бабенко А.)	622
Розділ 17. Дотримання прав та свобод людини державним бюро розслідувань під час військового стану (Козленко О.)	679
Розділ 18. Основні напрямки і завдання державної політики у сфері протимінної діяльності в умовах воєнного стану та під час відновлення України (Аносенков А., Коломієць Ю., Мукоїда Р., Проскурня Є.)	725
Розділ 19. OSINT та інформаційна безпека в умовах воєнного стану (Свиридюк Н., Афонін Д.)	766
Розділ 20. Використання OSINT у встановленні фактів воєнних злочинів та особи воєнних злочинців (Сіфоров О., Калугін В.)	811

Розділ 1

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В ГУМАНІТАРНІЙ СФЕРІ

Єлизавета ЛЬВОВА

Інститут права та безпеки

Одеський державний університет внутрішніх справ, Україна

ORCID: 0000-0002-3381-3185

У важкі часи воєнного стану в Україні гуманітарна безпека входить до пріоритетів забезпечення національної стійкості та є невід'ємною складовою воєнної та соціальної політики держави.

Гуманітарна складова національної стійкості держави проявляється в тому, що в умовах війни українці героїчно захищають незалежність Батьківщини коли воюють на фронті проти загарбників, працюють на стратегічно важливих підприємствах, навчаються у закладах вищої освіти, і коли представляють свою державу на міжнародних гуманітарних заходах, музичних та спортивних змаганнях.

Вочевидь, що в умовах збройної агресії проблематика розбудови системи гуманітарної безпеки є екзистенційним питанням для українського суспільства. Ця проблематика також є полісемантичною та носить множинний характер.

Відповідно до статті 107 Конституції України Указом Президента України № 121/2021 було введено в дію рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року «Про стратегію воєнної безпеки», яка базується на всеохоплюючій обороні України. Саме у ході всеохоплюючої оборони «стійкість досягається здатністю системи управління державою, сил оборони, національної економіки, інфраструктури та суспільства швидко відновлюватися та адаптуватися до змін у безпековому середовищі й до тривалого

протистояння в наданні відсічі і стримування збройної агресії проти України, підтриманням спроможностей до здійснення стратегічного розгортання, територіальної оборони України, руху опору, ведення операцій (бойових, спеціальних, стабілізаційних дій), налагодженням надійних каналів комунікації з населенням та підтриманням його життєдіяльності.¹

З посиленням міждержавних інтеграційних процесів також змінилась роль України в формуванні безпекового середовища на європейському просторі. Нівелювання протиріч у визначенні законодавчих оборонних настанов країн ЄС є необхідним для того, щоб побудувати злагоджену платформу гуманітарної безпеки та гармонізувати національне законодавство з урахуванням міжнародної юридичної техніки. Україна поважає та розділяє цінності ЄС (плюралістична демократія, верховенство права та повага прав людини), водночас, безпекова дилема реалізації захисту прав людини в деяких демократичних державах ЄС не сприяє атмосфері погодженості щодо оборони України від внутрішніх та зовнішніх провокацій.

Без сумнівів, країни ЄС розділяють міжнародні принципи гуманітарної допомоги та захисту. Отже, важливим в цьому контексті є усвідомлення та поширення ідеї важливості посилення гуманітарної безпекової спроможності.

Варто підкреслити, що ідеї розбудови системи гуманітарної безпеки України сьогодні є предметом дискусії вітчизняних та іноземних правників, які досліджують це питання в рамках міжнародного гуманітарного права, міжнародного публічного права, міжнародного права прав людини. Своєю чергою, концепт «гуманітарна політика» також охоплює предметну галузь наук національного конституційного, адміністративного, муніципального

---

¹ Про стратегію воєнної безпеки: Рішення Ради Національної безпеки і оборони України від 25.03.2021 № 121/2021. Введено в дію Указом Президента України від 25 березня 2021 року № 121/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0022525-21#Text>

та екологічного права, соціології та політології. Теоретичним підґрунтям дослідження проблематики захисту гуманітарних прав людини в рамках вивчення міжнародно-правового механізму прав людини стали розробки вітчизняних науковців, зокрема, таких, як: М. Баймуратов, О. Батанов, Х. Бехруз, М. Буроменський, О. Буткевич, Ю. Волошин, І. Грицяк, Т. Короткий, Б. Кофман, О. Марцеляк, О. Музичук, Є. Сурілова, О. Тарасов, М. Хавронюк, В. Шаповал та інші.

Метою дослідження є висвітлення теоретичних та прагматичних підходів до питання правового регулювання державної політики в гуманітарній сфері, а також визначення ролі міжнародно-правового механізму захисту прав людини для розбудови системи гуманітарної безпеки в Україні. Аналітична база розділу цієї монографії базується на якісних та кількісних даних, що були отримані в результаті анонімних інтерв'ю та аналізі відповідей фокус-груп, що проводились українськими громадськими організаціями та аналізі відповідних мета-даних.

З метою розкриття аксіологічного значення терміну «гуманітарна політика» варто підкреслити, що наприклад, у визначенні «гуманітарної безпеки», що запропоноване дослідниками В. Туренком та Н. Перепелицею визначення гуманітарної політики містить наступні понятійні складові:

- 1) захист прав і свобод людини: це передбачає заходи щодо гарантування та захист основних прав і свобод людини;
- 2) соціальна справедливість: намагання забезпечити рівні можливості, боротьба з дискримінацією та вирішення соціальних проблем задля сприяння більшій справедливості в суспільстві;
- 3) гуманітарні цінності: зосереджено увагу на просуванні та поширенні гуманітарних цінностей, таких як толерантність, оцінка різноманітності та взаємність розуміння;
- 4) розвиток освіти та культури: політика спрямована на покращення освітнього та культурного розвитку для сприяння всебічному суспільному прогресу;

5) гуманітарна допомога та реагування на кризи: надання допомоги під час стихій, катастроф, конфліктів чи інших криз, а також розробка стратегій запобігання, є цілісним;

6) глобальне співробітництво: співробітництво між націями та міжнародними організаціями має важливе значення для вирішення глобальних проблем, таких як бідність і зміна клімату».²

Дослідники проф. М.О. Баймуратов та проф. Б.Я. Кофман визначають умови соціально-нормативного буття людини у відповідній територіальній спільноті, що сприяють формуванню управлінської гуманістично-самоврядної парадигми та виокремлюють її детермінаційні (фактори-чинники), зокрема: комунікативний, гуманістично-інституційний, конституційно-інваріантний, управлінсько-телеологічний, локально-територіальний, темпорально-територіальний, глобалізаційно-облігаторний, ментально-психологічний, ідентично-особистісний, ідентично-груповий, ідентично-колективний, міжнародно-комунікаційний.

В межах даного дослідження, вбачається цікавим визначення саме глобалізаційно-облігаторного фактора-чинника, адже, як зауважують науковці М.О. Баймуратов та Б.Я. Кофман, цей фактор передбачає функціонування територіальної громади в умовах правової глобалізації, коли права і свободи людини, а також інститут місцевого самоврядування набувають рівня об'єктів міжнародно-правової регламентації та регулювання в контексті розвитку міжнародного договірної права (Європейська хартія місцевого самоврядування 1985, Конвенція про участь іноземців у суспільному житті на місцевому рівні 1992 року, Переглянута Європейська хартія про участь молоді в місцевому та регіональному житті 2003 року, проект Всесвітньої хартії місцевого самоврядування ООН тощо), відповідно до якого держави беруть на себе міжнародно-правові зобов'язання універсально-облігаторного характеру

---

² Turenko V., Perepelitsia N. Humanitarian policy and information security as main aspects counteractions spreading war Russia against Ukraine. *Politology Bulletin*, Issue 92 (2024) DOI 10.17721/2415-88IX.2024.92.331-343

і значення в контексті їх перспективної міжнародної підзвітності та контролю.³

Зокрема, колектив авторів Білої Книги «Гуманітарна політика в Україні: виклики та перспективи» підкреслюють наступе:

«Формування спільної громадянської ідентичності є одним із завдань гуманітарної політики держави.⁴ Українське суспільство сьогодні характеризується проявами амбівалентності, змінами колективних ціннісних установок»,... особливості сучасного етапу формування національної та громадянської ідентичності в Україні визначаються, з одного боку, потребою реалізації ідеї нації на основі цінності українства, з іншого — необхідністю реалізації соціально-економічних інтересів громадян безвідносно до їх станової, етнічної, релігійної, політичної визначеності, що несе в собі внутрішній потенціал конфліктності та деконсолідації суспільства.⁵

Як бачимо, розвиток та вдосконалення державної гуманітарної політики України знаходить своє відображення у домінантній публічно-правовій системній парадигмі «права людини» — «соціально-державна» — «гуманітарна безпека» — «національна єдність» в контексті співвідношення духовного та реального буття. Варто відзначити, що це є важливою складовою розвитку теорії міжнародного, конституційного, адміністративного та кримінального права та практики охорони і свобод прав людини.

Досліджуючи екзистенційне значення концепту «гуманітарна безпека» варто зазначити, що, по-перше, центральним

---

³ Баймуратов М.О., Кофман Б.Я. Парадигма муніципалізму як стратегічний напрям формування та функціонування демократичної правової державності. *Муніципальна реформа в контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілки та громадськості* : збірник тез доповідей Сьомої щорічної всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 25 серпня 2023 року). С. 9–22. С. 14.

⁴ Гуманітарна політика в Україні: виклики та перспективи (Біла книга): аналіт. доп. / [Снайко О.О. (кер.авт.кол.), Тищенко Ю.А., Каплан Ю.Б., Михайлова О.Ю., Валевський О.А. та ін.]; за заг. ред. Ю.Б.Каплан, Ю.А.Тищенко. Київ: НІСД. 2020.126 с. С. 12.

⁵ Там само. С. 16.

питанням для дослідження є елементна складова, що визначає ризики та загрози для суспільства⁶. Гуманітарна безпека вивчає спектр обставин, що впливають на добробут населення, а саме: екологічні, гуманітарні, інформаційні, гібридні ризики.

Вітчизняна дослідниця Н.С. Комих зазначає, що «гуманітарна безпека передбачає також забезпечення вільного розвитку інтелектуального, духовного, морально-етичного потенціалу людини, захисту її від різноманітних зазіхань і загроз, від всякого — фізичного, морального, соціального і політичного — насильства. Достатньо широке розуміння гуманітарної безпеки окреслює широке поле дослідницьких орієнтацій у розв'язанні світових проблем. Адже, закономірним є розуміння того, що розв'язання питань гуманітарної безпеки неможливо без міжнародної співпраці. Проблеми прав людини, гендерної рівності, міжнародного тероризму, довкілля, бідності, соціальної нерівності, епідемій потребують багатосторонніх дій на рівні взаємодії всіх держав світу».⁷

Авторка запропонувала критерії, що «дозволяють достатньо комплексно, глибоко та об'ємно представити стан гуманітарної безпеки в українському суспільстві, а саме:

– рівень дотримання прав і свобод особистості, громадянина в суспільстві, який показує характер правового простору в державі, систему контролю за дотриманням правових норм і практику захисту прав та свобод її громадян. Цей показник залежить від рівня розвитку громадянського суспільства та розвиненості його цивільних структур, що, своєю чергою, визначається наявністю традицій лібералізму і демократизму в соціумі як основи для становлення громадянського суспільства та правової держави;

---

⁶ Концептуальні засади національної стійкості та державна політика врегулювання воєнно-політичних конфліктів : колективна монографія / за заг. ред. Г.П. Ситника ; ТОВ «Акадмепрес». Київ, 2024. 258 с.

⁷ Комих Н.Г. Гуманітарна безпека в контексті формування громадянського суспільства критерії аналізу. *Проблеми формування громадянського суспільства в Україні: 30 років незалежності* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 19 травня 2021 року. С. 117–120.

– індекс морального стану суспільства, заснований на інтеграції таких показників, як кількість (на 100 жителів) вбивств; безпритульних дітей; індекс корупції; індекс Джині — нерівномірність розподілу доходів;

– якість життя як комплексна характеристика умов життєдіяльності населення, яка виражається в об'єктивних показниках, суб'єктивних оцінках задоволення матеріальних, соціальних і культурних потреб та пов'язана зі сприйняттям людьми свого соціального положення в залежності від культурних особливостей, системи цінностей і соціальних стандартів, що існує в суспільстві;

– рівень соціального розшарування і поляризації в суспільстві, вимір якого передбачає вивчення соціальної структури суспільства, рівня бідності та ступеня соціальної поляризації, наявності та чисельності середнього класу в суспільстві;

– рівень стабільності інституційної системи, що показує ступінь функціональної ефективності соціальних інститутів. Кризовий характер інституційної системи, дисфункціональні прояви діяльності, втрата деперсоналізації в суспільстві є джерелом загрози безпеці суспільства як соціальної системи;

– рівень стабільності та цілісності системи цінностей суспільства і його світоглядних основ. Система цінностей є фундаментом суспільства, на якому вибудовуються всі типи соціальних відносин: економічних, політичних, культурних, сімейних і т. д. Цінності надають суспільству необхідний ступінь порядку і передбачуваності, оскільки через них здійснюється регуляція людської діяльності, вони виступають гарантом національної безпеки суспільства, а їх зсув, невизначеність, стан аномії, своєю чергою, формує загрозу безпеці суспільства;

– демографічні показники — показники тривалості життя, смертності, народжуваності, шлюбності, розлучень, міграції, що характеризують відтворювальний потенціал суспільства і його життєздатність в цілому;

– рівень соціального здоров'я населення як сукупність показників фізичного і духовного самопочуття населення. При збереженні тривалої тенденції зниження соціального самопочуття населення відбувається зниження духовно-морального потенціалу суспільства і, як наслідок, під загрозою опиняється стабільний, безпечний розвиток соціуму і держави;

– рівень девіації та злочинності, що показує кількість злочинів та їх динаміку за певний проміжок часу. Крім того, чимале значення має аналіз статево-вікових особливостей злочинності (дитяча, підліткова, молодіжна, жіноча, чоловіча), а також її типова характеристика (тяжкість злочинів, динаміка рецидивів)».⁸

По-друге, екзистенційна розбудова системи гуманітарної безпеки в Україні обумовлена соцієтальними викликами процесів вимушеної міграції громадян України та базується на принципі солідарності в рівному підході до захисту соціальних прав українців, які мешкають в воюючій державі, і прав закордонних українців, які отримали захист за кордоном.

У практичній площині політика гуманітарної безпеки реалізується наступними акторами: держава, МНУО, ММУО, місцеве самоврядування та волонтери.⁹

У ході дослідження варто вивчити який вплив здійснює формування міжнародного муніципального права на гуманітарну політику та систему гуманітарної безпеки України в контексті концепції «держави добробуту». Вважаємо, що інтеграція механізму захисту прав людини в систему гуманітарної безпеки сприяє розвитку політики держави добробуту. Гуманітарна політика України також передбачає комплекс заходів, що направлені на надання

---

⁸ Комих Н.Г. Гуманітарна безпека в контексті формування громадянського суспільства критерії аналізу. *Проблеми формування громадянського суспільства в Україні: 30 років незалежності* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 19 травня 2021 року. С. 123.

⁹ Див. дет. Державна політика гуманітарної безпеки у контексті становлення громадянського суспільства в Україні : навч. посіб. / І.О. Парубчак, Н.Б. Радух, Г.М. Гринишин та ін. Херсон : Олді+, 2022. 190 с.

допомоги постраждалим особам в наслідок воєнних конфліктів, стихійних лих тощо. І концепт «гуманітарна політика» і концепція «держава добробуту» мають в основі забезпечення гідного рівня життя для всіх громадян та сприяння розвитку освіти, охорони здоров'я та соціального захисту.

У світі все більше посилюються процеси правової глобалізації, державно-правової інтеграції, проте в Україні війна поставила питання: чи містить галузь муніципального права в собі конституційовані спеціальні режими глобальних, регіональних та локальних систем прийняття суспільно важливих рішень в мілітарній державі?

Наростаюча взаємозалежність держав виявила, з одного боку, неспроможність урядів самостійно вирішувати гуманітарні проблеми, а, з іншого боку — постає необхідність розуміння соціальної цінності розвитку муніципального права в умовах глобалізації, зокрема вироблення нових міжнародно-правових стандартів муніципального управління та сприйняття норм та принципів міжнародного муніципального права. Гуманітарна політика передбачає комплекс заходів, що направлені на надання допомоги постраждалим особам в наслідок воєнних конфліктів, стихійних лих тощо.

В умовах війни концепція «держави добробуту» передбачає захист населення від економічних коливань та встановлення гарантій гідного життя. Тип публічного управління за концепцією «welfare state» передбачає манеру управління, що сприяє діяльності соціальних інституцій заради забезпечення гуманітарної та економічної безпеки.

Дослідниці О. Гаєвая, Л. Первалова, А. Гаряева визначають державу добробуту (соціальну державу) як «комплекс економічних, фінансових, соціальних інститутів держави, що здійснює регулювання економічної та соціальної сфер з метою забезпечення повної зайнятості, високого рівня доходів и стабільних цін, а також реалізує програми соціальної допомоги вразливим верствам населення.» Держава добробуту також ними розуміється як «система політики, в якій відповідальність держави поширюється до відповідальності суспільства за добробут громадян, а її мета — надання всім членам

суспільства юридичних, політичних, соціальних прав шляхом справедливого розподілу доходів».¹⁰

Як відомо, міжнародне муніципальне право¹¹ (далі по тексті — ММП) базується на основних принципах міжнародного права, має аналогічну правову природу та особливості формування, проте найбільш повно функціонування ММП залежить від дотримання принципів рівноправності та самовизначення народів, невтручання у внутрішні справи держави, принципів непорушності державних кордонів та територіальної цілісності держав, субсидіарності та транспарентності у діяльності територіального співтовариства.

В основі розвитку міжнародного муніципалізму лежить обов'язок локальних органів влади сприяти всебічному захисту прав і свобод людини і громадянина в умовах дигіталізації та глобалізації. Серед джерел ММП варто вказати міжнародні звичаї, міжнародно-правові угоди, міжнародно-правові стандарти, рішення міжнародних та регіональних судів тощо.

Міжнародному муніципальному праву притаманні незвичні юридичні конструкції, оскільки воно формується на основі міжнародних взаємин муніципалітетів з відповідних питань в умовах різних міжнародних ситуацій.

З метою збереження людського капіталу, реабілітація постраждалих осіб вбачається складовою гуманізації суспільства, та вміщує заходи, що застосовуються державою задля інтеграції людей з інвалідністю (вадами) в існуючий соціум. Наприклад, право ЄС закріплює публічне здоров'я як публічне благо у наступних нормативних актах: Маастрихтській та Амстердамській угодах, Регламенті (ЄС) No 851/2004 Європейського Парламенту та Ради від 21 квітня 2004 року про створення Європейського центру попередження

---

¹⁰ Гаєвая О., Перевалова Л., Гаряєва А. Витоки держави загального добробуту. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 9 (283). С. 147–152.

¹¹ Див. дет. Баймуратов М.О., Кофман Б.Я. Міжнародне муніципальне право як галузь міжнародного публічного права: до питання про формування галузі. DOI: 10.32342/2709-6408-2021-2-3-

та контролю захворювань (ECDC). Обов'язкові гуманітарні права, що закріплені в цих нормативно-правових актах також мають бути враховані Україною при прийнятті нових законотворчих актів, зокрема: право на інформацію про заходи, направлені на безпеку здоров'я; право громадян на освіту в сфері охорони здоров'я; право на перевірку інформації на достовірність та неприпустимість цензури в медичній сфері, наприклад нерозкриття або перекручування інформації про методи та засоби лікування короно- та норовірусної інфекції тощо.

Вільний доступ кожного на участь в соціумі є основним принципом Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю (UN CPRD), що в Україні набула чинності 6 березня 2010 року. Метою Конвенції є заохочення, захист й забезпечення повного й рівного здійснення всіма особами з інвалідністю¹² всіх прав людини й основоположних свобод, а також заохочення поважання до притаманної їм гідності.

Ратифікувавши цю Конвенцію Україна зобов'язалась вдосконалювати національне законодавство за принципами Конвенції.

Принципами цієї Конвенції є:

- a) повага до притаманної людині гідності, її особистої самостійності, зокрема свободи робити власний вибір, і незалежності;
- b) недискримінація;
- c) повне й ефективне залучення та включення до суспільства;
- d) повага до особливостей осіб з інвалідністю і прийняття їх як компонента людської різноманітності й частини людства;
- e) рівність можливостей;
- f) доступність;
- g) рівність чоловіків і жінок;
- h) повага до здібностей дітей з інвалідністю, що розвиваються, і повага до права дітей з інвалідністю зберігати свою індивідуальність.

---

¹² До осіб з інвалідністю належать особи зі стійкими фізичними, психічними, інтелектуальними або сенсорними порушеннями, які при взаємодії з різними бар'єрами можуть заважати їхній повній та ефективній участі в житті суспільства нарівні з іншими (ч. 2 ст. 1 Конвенції).

З метою захисту економічних, соціальних та культурних прав Україна зобов'язується «вживати, максимально залучаючи наявні в неї ресурси, а у випадку необхідності — удаючися до міжнародного співробітництва, заходів для поступового досягнення повної реалізації цих прав без шкоди для тих сформульованих у цій Конвенції зобов'язань, які є безпосередньо застосовними відповідно до міжнародного права. Під час розробки й застосування законодавства й стратегій, спрямованих на виконання цієї Конвенції, і в рамках інших процесів ухвалення рішень з питань, що стосуються осіб з інвалідністю, держави-учасниці тісно консультуються з особами з інвалідністю, зокрема дітьми з інвалідністю, й активно залучають їх через організації, що їх представляють».¹³

До першої групи гуманітарних відносин, що є предметом ММП, входять відносини, що пов'язані глобальною дигіталізацією, розвитком штучного інтелекту та муніципальною інформаційною безпекою.

Друга група гуманітарних відносин, що є предметом міжнародного муніципального права, вміщує відносини з охорони здоров'я та пов'язані із нею питання нерівності. Наприклад, за умов гуманітарних криз заходи епідеміологічного контролю та вакцинації варто розглядати, як публічні блага глобального, міжнародного, регіонального, національного та локального рівнів. Правове регулювання зазначеного питання має врахувати наступні особливості протиепідемічних заходів як глобального публічного блага:

ніхто не може бути позбавлений та обмежений в наданні медичних послуг та необхідних благ (наприклад, не може бути маніпулювання щодо розподілу вакцини, як блага для споживачів, регулювання зайнятості населення не має залежати від стану вакцинації);

ніхто не може бути примушений до отримання цих благ (має бути дотриманий принцип безпеки медичних препаратів, неприпустимість примусової вакцинації);

---

¹³ https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text

ніхто не має права отримувати персоніфіковану додаткову винагороду від заходів, направлених на подолання епідемії та пандемії або управління нею.

Третю групу гуманітарних відносин складають екологічні правовідносини, зокрема, що виникають з питань зміни клімату та проблематики використання водних ресурсів.

Четверта група гуманітарних відносин складається з культурно-просвітницьких та міжетнічних відносин (права власності на об'єкти культурної спадщини та витвори мистецтва).

П'ята група гуманітарних відносин — це відносини, що випливають з договірних зобов'язань суб'єктів міжнародного муніципального права (відносини міст-побратимів, відносини міжнародного міжмуніципального співробітництва в рамках надання міжнародної гуманітарної допомоги тощо).

Шосту групу гуманітарних відносин складають відносини, що виникають під час використання компенсаторного механізму для осіб зі спеціальним статусом (учасників бойових дій, ветеранів, інвалідів, овдовілих, сиріт та ін.), а також надання гідної компенсації постраждалим особам від бойових дій або наслідків ракетної атаки.

Гуманітарні організації ООН інтегрували міжнародно-правовий механізм захисту прав людини в процедури надання гуманітарної допомоги із врахуванням індивідуальних прав та потреб осіб, що знаходяться за обставин гуманітарної кризи. Система гуманітарної безпеки має на меті створення безпечних умов людського розвитку у суспільстві та передбачає систему зайнятості осіб, які потребують гуманітарної допомоги, згідно їх інтересів та стану здоров'я.

Міжнародно-правовий механізм захисту гуманітарних прав має багато переваг для формування гуманітарної політики та розвитку гуманітарної безпеки України, адже глобальне розповсюдження гуманітарних норм та процесів сприяє зростанню конвенційної міждержавної та компаративістської юриспруденції на рівні

національної практики, а саме універсального правосуддя щодо покарання за скоєні злочини проти людяності (Міжнародний трибунал, спеціальні процедури ООН)¹⁴.

Треба наголосити на тому, що основним суб'єктом міжнародного муніципального права є територіальне співтовариство. Методологічно вірно зауважив провідний вчений М.О. Баймуратов, що саме навколо територіального співтовариства (громади, спільноти) відбуваються екзистенційні та динамічні самоврядні та державотворчі процеси.¹⁵

У цьому контексті на своєчасність теорії глобального конституціоналізму¹⁶ вказує специфіка норм сучасного міжнародного права, що інколи носять лише декларативний характер та не завжди мають можливість встановлювати загальнообов'язкові правила поведінки держав. Ба більше, нова торговельна політика Президента США Д. Трампа та відповідне розширення у 2025 році кола учасників торговельних відносин США з третіми державами визначило необхідність нормативного закріплення нових умов співробітництва, за яких будуть досягнуто цілі народо- та природо-збереження з урахуванням позицій всіх заінтересованих сторін. Зокрема, 20 січня 2021 року США повернулись до Паризької кліматичної

---

¹⁴ Див. дет. Воєнні злочини за законодавством України : навчальний посібник / В.Я. Конопельський. І.М. Чекмарьова, Г.С. Резніченко. Одеса : ОДУВС, 2023. 60 с.

¹⁵ Баймуратов М., Могілевський В. Формування правового простору місцевого самоврядування в Україні: теоретичні підходи до розуміння та визначенні.

¹⁶ Глобальний конституціоналізм як доктрина зародилась під впливом швидкого розвитку глобалізаційних процесів у США та Західній Європі у другій половині 90-х років ХХ століття. На початку ХХІ століття глобальний конституціоналізм почав викладатись як самостійний предмет у Йельському університеті і університетах Німеччини та Японії. Викладання цієї дисципліни стало частиною підготовки не тільки юристів, але й політологів, соціологів та управлінських кадрів, які зможуть сприяти формуванню глобального управління міжнародними відносинами з метою природо- та народозбереження та закріпленню порядку дотримання природних прав людини, а також вживати заходів задля попередження міжнародних конфліктів. Враховуючи інтеграційний характер глобального конституціоналізму, він є непримиримим противником маргінального ставлення до захисту прав людини. За ідеологією глобального конституціоналізму захист прав людини є головним загальновизнаним принципом та обов'язком держав, про що вказується в Конституціях держав світу.

угоди та до ВООЗ, а 20 січня 2025 року Д. Трамп підписав указ про вихід з цього міжнародного договору.¹⁷

В умовах адміністративного режиму воєнного стану варто звернути увагу на проблемні питання конституційної науки та практики, а саме проблеми конституційної модернізації та затвердження гуманітарної політики України на окупованих Російською Федерацією територіях, насамперед Автономної Республіки Крим та Сходу України.

З цього приводу варто зазначити, що це питання регулюється законом України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на *тимчасово окупованій території* України»¹⁸, згідно якого Автономна Республіка Крим та місто Севастополь, а також частини території Луганської та Донецької областей є тимчасово окупованими територіями внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, яка розпочалася 20 лютого 2014 року і триває вже десять років. Вбачається, що після завершення воєнного стану ризику подальшої конституційної модернізації з цього питання будуть пов'язані із вживаною термінологією, адже на глобальному рівні різні держави й досі використовують у своїй політичній риторичі та в офіційних документах інші терміни ніж *тимчасова окупація* — наприклад (США — «спроба анексії», інституції ЄС — «незаконна анексія», деякі держави використовують термін громадянська війна або просто криза).

Отже, стійкість гуманітарної політики України визначена в площині інтеграції до двох стратегічно важливих утворень: Європейського Союзу та НАТО та відповідної законодавчої діяльності парламенту України.

---

¹⁷ Див. дет. <https://www.dw.com/uk/ssha-povernulysia-do-paryzkoj-klimatychnoi-uhody/a-56629321> та <https://www.dw.com/uk/persi-ukazi-trampa-vihid-z-parizkoj-ugodi-i-privinenna-cenzuri/a-71355946>

¹⁸ Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України від 15 квітня 2014 року № 1207-VII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2014. № 26. Ст. 892.

Дослідниця О. Григоревська зазначає, що «існує багато факторів гуманітарної безпеки, висвітлюючи цінність «повсякденного благополуччя», яке прямо корелює з рівнем психічного здоров'я європейців. У період воєнного стану ключовою цінністю суспільства стає «безпека», безпека життя, безпека людини, гуманітарна безпека, зокрема, інформаційна безпека. На нашу думку, до цінностей гуманітарної безпеки, серед інших, відносяться інформаційна складова, яка стосується проблеми забезпечення рівного доступу до інформації, знань і культурної спадщини всім громадянам, незалежно від їх місцезнаходження та майнового стану; проблеми підвищення рівня актуальної обізнаності громадян щодо життєво важливих ресурсів і небезпек; проблеми розвитку здатності громадян критично аналізувати інформацію та оволодіти медіаграмотністю. Ключовими в контексті гуманітарної безпеки є такі цінності, як безпечні умови життя, інтелектуальна свобода, справедливість, толерантність, активна життєва позиція, правдивість і критичне мислення, взаємоповага, почуття соціального, фізичного та психічного благополуччя. Цінність «благополуччя» як відчуття безпеки, захищеності та стабільності повсякденного життя, в контексті інших цінностей гуманітарної безпеки, виявилася пріоритетною, що підтверджено результатами масштабного європейського дослідження «Психологічне благополуччя в Європі після вибуху війни в Україні», видане у 2024 році у видавництві «Nature Communications».¹⁹

Також гуманітарна безпека ЄС передбачає захист персональної інформації баз даних, що лежить в основі захисту права на особисте життя та захисту інформації про особу (Регламент ЄС 2016 року), враховуючи План переходу ЄС року на інтернет 5G до 2025, спільний цифровий ринок, захист авторських прав та гідна плата творчої діяльності.

---

¹⁹ Григоревська О. Цінності гуманітарної безпеки у вимірах інституціональної та громадської підтримки. *СХІД*. Том 6 (1) 2024. Гуманітарні чинники в архітектоніці національної системи безпеки. С. 59.

В контексті геополітичних протиріч ЄС також реагує на зовнішні виклики розбудові міжнародно-правового механізму захисту прав людини, поважаючи такі принципи ідеології велфералізму (від «велфер», англ. well-fare — «добробут»), як справедливість, рівність, соціальна солідарність.

Система політики Австрії, Данії, Люксембургу, Нідерландів та Великої Британії класифікуються, як ліберальна державна система «благополуччя». Наприклад, вважаємо, що квазі-держави (державоподібні суб'єкти)²⁰ Ватикан, Сан-Марино, Монако, Андорра, Мальтійський орган виявились найбільш стійкими до глобальних криз. Ці держави є найкращими європейськими демократіями та їх форма правління з суверенною юрисдикцією надала змогу захистити своє населення та економіку від коливань. Колишній голова Європейської Комісії Жан Клод Юнкер відомий, як батько Люксембурзького економічного чуда, та який створив Люксембург, як найбільший фінансовий центр в ЄС та другу країну із кредитним рейтингом AAA після Німеччини²¹, є особою, яка здійснює значну гуманітарну підтримку Україні.

Вперше програма дій ЄС, що носила гуманітарний характер, з'явилась у 2017 році і була направлена листом до тодішніх Голови Європарламенту Мартіна Шульца та Голови Ради ЄС Роберта Фіцо (який пізніше у 2025 році став Словацьким Прем'єр-міністром) згідно рамкової угоди між наднаціональними інститутами ЄС. В програмі фокус був направлений на діалог із громадянами з гуманітарних питань.

Питаннями підписання міжнародних гуманітарних угод успішно займається Комітет Верховної Ради України з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва. В цьому контексті проблематика правотворчої діяльності Парламенту України

---

²⁰ Баймуратов М.О. Підручник / М.О. Баймуратов. Київ–Одеса : Фенікс, 2018. 762 с. С. 176–183.

²¹ The State of the Union 2016: Towards a better Europe — A Europe that Protects, Empowers and Defends. European Commission. Press Release. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_16_3042

вважається субстантивною мультидисциплінарною проблемою сучасного права України. В умовах правового режиму воєнного стану в Україні правотворчу та законодавчу діяльність Верховної Ради України можна розглядати крізь чотири площини правового регулювання: в матеріальному аспекті — згідно з положеннями Закону України «Про правотворчу діяльність», в процедурному аспекті згідно з положеннями Закону України «Про регламент Верховної Ради України», рецептивному аспекті — згідно з положеннями Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, безпековому аспекті — згідно з положеннями Закону України «Про правовий режим воєнного стану».

У квітні 2025 року Верховною Радою було схвалено наступні євроінтеграційні законопроекти в гуманітарній сфері, а саме: «Про внесення змін до деяких законів України щодо імплементації норм законодавства Європейського Союзу з питань електронних комунікацій» та «Про захист медіа-сервісів, які надаються із застосуванням умовного доступу».²²

Правотворча діяльність ВРУ визначена структурними принципами, що містяться в Законі України «Про правотворчу діяльність»²³.

Законодавець визначив правотворчу діяльність, як діяльність, що здійснюється суб'єктами (учасниками правотворчої діяльності: суб'єктами правотворчої діяльності; суб'єктами правотворчої ініціативи; суб'єктами забезпечення правотворчої діяльності; заінтересованими особами), з метою:

1) планування розроблення та прийняття (видання) нормативно-правових актів;

---

²² <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/plenarna-zakonodavcha-diyalnist-verkhovnoyi-rady-ukrayiny-kviten-2025-roku>

²³ Про правотворчу діяльність: Закон України від 24 серпня 2023 року № 3354-IX (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2023, № 93, ст. 364). Основні положення Закону України «Про правотворчу діяльність» вводяться в дію через один рік після припинення або скасування воєнного стану в Україні.

- 2) розроблення проектів нормативно-правових актів;
- 3) прийняття (видання) нормативно-правових актів;
- 4) ведення обліку нормативно-правових актів;
- 5) здійснення правового моніторингу.

Отже, згідно із п. 1 ч. 1 ст. 1 Закону правотворча діяльність здійснюється відповідно до принципів:

- 1) верховенства права, що включає, але не виключно, принципи законності, юридичної визначеності, запобігання зловживанню повноваженнями, рівності перед законом та недискримінації, доступу до правосуддя;
- 2) пріоритетності утвердження та забезпечення прав і свобод людини, дотримання міжнародних стандартів у сфері прав людини;
- 3) демократичності;
- 4) пропорційності;
- 5) необхідності та обґрунтованості;
- 6) системності;
- 7) наукового забезпечення;
- 8) ресурсної забезпеченості.

Якщо розглядати проблематику правотворчої діяльності крізь призму Закону України «Про регламент Верховної Ради України», то можна назвати наступні демократичні принципи: відкритість, гласність, прозорість.

Водночас, правотворча діяльність в Європейському Союзі базується на принципах права ЄС: верховенства закону, ефективності, прямої дії права ЄС. Принцип верховенства закону виключає положення національного законодавства, що суперечить праву ЄС. Принцип ефективності передбачає, що директива ЄС замінює положення національного законодавства лише у випадку її ефективності. Принцип прямої дії законодавства ЄС визнає, що більшість актів ЄС приймаються в першому читанні.

Як було визначено в ході цього дослідження, метою правотворчої діяльності є створення сталої системи нормативно-правових актів, а серед етапів правотворчої діяльності на особливу увагу

заслужують наступні: планування, підготовка нормативно-правових актів, прийняття (видання) нормативно-правових актів тощо.

На жаль, проблемним вважається дотримання таких принципів, як повнота, доступність, зручність користування під час реалізації державної політики в гуманітарній сфері. Дотримання принципу правової визначеності є також проблематичним, що значно стримує реалізацію гуманітарної політики.

Імплементация зазначених питань в роботу органів місцевого самоврядування є питанням близького майбутнього за умови завершення адміністративно-територіальної реформи та внесення змін до Конституції України щодо децентралізації.

Ідеї глобального конституціоналізму можуть бути враховані під час розгляду фінансових питань реалізації багатосторонніх міжнародних проектів (модернізації існуючих пунктів пропуску через державний кордон, розвитку туризму в умовах війни, збереження культурної спадщини та інших проектів транскордонного співробітництва, питання екологічної безпеки та захисту населення за умов надзвичайних обставин).

Важливим нормативно-правовим актом глобального характеру стає «Пакт заради Майбутнього», що є результатом Саміту Майбутнього ООН 2024 року, і серед багатьох дій котрого виділяються: реформування міжнародних інституцій для ефективнішої протидії глобальним загрозам, сприяння сталому розвитку, фінансуванню науки, розвитку технологій, інновацій та цифрова співпраця, підтримка молоді та майбутніх поколінь²⁴. Легітимація міжнародного муніципального права є однією з провідних функцій глобального конституціоналізму, оскільки на глобальному рівні узгодження різноманітних воľ індивідів, соціальних груп, інституцій гарантується лише правомірною поведінкою держав, які поважають норми та принципи національного та міжнародного права та вплив

---

²⁴ William Durch, Joris Larik and Richard Ponzio. Just Security and Global Governance: From UN75 to the Pact for the Future, and on to UN100. The Fletcher Forum of World Affairs, Vol. 49:2 Summer 2025. P. 305

на процес здійснення глобальної влади можливий лише шляхом легітимних скоординованих дій держав-учасниць міжнародних угод. Врахування ідей глобального конституціоналізму та методів міжнародного муніципального права впливає на компетенцію органів місцевого самоврядування щодо створення матеріально-фінансової основи їх діяльності.

Міжнародні функції органів місцевого самоврядування щодо створення матеріально-фінансової основи діяльності та отримання міжнародної гуманітарної допомоги стали внутрішнім локальним питанням громад, оскільки волонтери громад за власним розсудом мають підписувати угоди міжнародного партнерства із іноземними державами та донорськими організаціями.

Отже, варто погодитись із видатним конституціоналістом професором М. Савчиним щодо необхідності вирішення нагальних проблем публічного управління на рівні місцевого самоврядування, а саме:

«...а) визнати принцип субсидіарності як засаду поділу влади по вертикалі та засаду інститутів громадянського суспільства, які передбачають їх вільну ініціативу, самоорганізацію та саморегулювання, ...

г) ввести інститут муніципальних омбудсменів;

д) ввести інститут конституційної скарги про захист прав місцевого самоврядування.²⁵

Транспонування зазначених положень в правотворчу діяльність органів місцевого самоврядування сприяє розбудови нового соціуму, оновлення інфраструктури населених пунктів, розбудови нових територіальних колективів на деокупованих та підконтрольних Україні територіях.

У цьому контексті також актуалізується значення органів місцевого самоврядування, що здійснюють гуманітарні функції,

---

²⁵ Савчин М. Сучасні тенденції конституціоналізму у контексті глобалізації та правового плюралізму. С. 114–115.

враховуючи процеси децентралізації влади в умовах воєнного стану. Враховуючи, що, на думку автора, гуманітарна політика є стратегічним пріоритетом національної державної політики, а «... Її складові — мова, освіта, наука, релігія, культура — мають виняткове значення у формуванні ціннісних засад суспільного розвитку, утвердження національної ідентичності української нації», ми зазначимо, що концепт «гуманітарна безпека» пояснює як суспільство та держава можуть бути захищені від потенційних гуманітарних ризиків та загроз.

Висновки

Дослідження теоретико-правового виміру гуманітарної політики та категорійно-понятійного апарату впливу міжнародно-правового механізму захисту прав людини на систему гуманітарної безпеки України дав змогу дійти наступних висновків:

1. Гуманітарна безпека є домінантною в контексті розбудови національного та європейського соціально-правового простору та має враховувати виклики модернізації суспільних відносин в умовах розвитку штучного інтелекту.

2. Міжнародний механізм захисту прав людини розширює правові рамки нормативних засад державної політики в гуманітарній сфері, що були сформовані за часів Вестфальського миру, та розбудовує нову платформу для політики гуманітарної безпеки.

3. Війна в Україні посилила увагу міжнародної спільноти до проблеми інтернаціоналізації гуманітарної безпекової системи та міжнародного гуманітарного права, що регулює суспільні правовідносини в обставинах збройних конфліктів

4. Перед демократичними лідерами світу стоїть завдання формування нової системи керування гуманітарними ризиками та загрозами. Однією із пріоритетних тем публічного обговорення в умовах війни є безпека в закладах охорони здоров'я та безпека навчального процесу в закладах освіти.

5. В основі розбудови незалежної соціальної держави Україна лежить традиція балансу між інтересами суспільства та індивідуума, і, незважаючи на положення воєнного стану, ця традиція сприяє поверненню працездатного населення назад в Україну. Також курс України на вступ до ЄС та НАТО враховує права національних меншин.

6. Оскільки українська мова є державною мовою інструкцій під час надзвичайних ситуацій, в цьому контексті зважена гуманітарна політика зможе мінімізувати негативний вплив від порушення гуманітарних прав національних меншин.

7. Міжнародно-правовий механізм захисту прав людини є механізмом врахування національних гуманітарних інтересів та розробки нового законодавства, що закріплює сучасне уявлення про гуманітарну безпеку в територіальних громадах.

Отримані висновки можуть бути покладені в основу дослідження перспектив розвитку політики гуманітарної безпеки України в умовах воєнного стану та відродженню духа національної єдності.

Анотація

У розділі розглядаються теоретичні та прагматичні підходи до питання правового регулювання державної політики в гуманітарній сфері, а також визначення ролі міжнародно-правового механізму захисту прав людини для розбудови системи гуманітарної безпеки в Україні.

Відображена спроба визначити настанови розвитку політики у гуманітарній сфері в межах напрацювань науки міжнародного муніципального права. Визначено, що розвиток та вдосконалення державної політики гуманітарної політики України знаходить своє відображення у домінантній публічно-правовій системній парадигмі «права людини» — «соціальна держава» — «гуманітарна безпека» — «національна єдність» в контексті співвідношення духовного та реального буття. Гуманітарна безпека є домінантною в контексті розбудови національного та європейського соціально-правового простору та має враховувати виклики модернізації суспільних відносин в умовах розвитку штучного інтелекту. Міжнародний механізм захисту прав людини розширює правові рамки

нормативних засад державної політики в гуманітарній сфері, що були сформовані за часів Вестфальського миру, та розбудовує нову платформу для політики гуманітарної безпеки. В контексті правового регулювання державної політики в гуманітарній сфері є необхідність законодавчого закріплення визначення «гуманітарна політика», також проблемним вважається дотримання таких принципів, як повнота, доступність, зручність, правова визначеність під час реалізації державної політики в гуманітарній сфері.

Імплементация зазначених питань в роботу органів місцевого самоврядування є питанням близького майбутнього за умови завершення адміністративно-територіальної реформи та внесення змін до Конституції України щодо децентралізації. Ідеї глобального конституціоналізму можуть бути враховані під час розгляду фінансових питань реалізації багатосторонніх міжнародних проектів, наприклад щодо модернізації існуючих пунктів пропуску через державний кордон, розвитку туризму в умовах війни, збереження культурної спадщини та інших проектів транскордонного співробітництва, питання екологічної безпеки та захисту населення за умов надзвичайних обставин.

Дослідження теоретико-правового виміру гуманітарної політики та категорійно-понятійного апарату впливу міжнародно-правового механізму захисту прав людини на систему гуманітарної безпеки України дав змогу дійти наступних висновків:

- Гуманітарна безпека є домінантною в контексті розбудови національного та європейського соціально-правового простору та має враховувати виклики модернізації суспільних відносин в умовах розвитку штучного інтелекту.
- Міжнародний механізм захисту прав людини розширює правові рамки нормативних засад державної політики в гуманітарній сфері, що були сформовані за часів Вестфальського миру, та розбудовує нову платформу для політики гуманітарної безпеки.
- Війна в Україні посилила увагу міжнародної спільноти до проблеми інтернаціоналізації гуманітарної безпекової системи та міжнародного гуманітарного права, що регулює суспільні правовідносини в обставинах збройних конфліктів
- Перед демократичними лідерами світу стоїть завдання формування нової системи керування гуманітарними ризиками та загрозами. Однією із пріоритетних тем публічного обговорення в умовах війни є безпека в закладах охорони здоров'я та безпека навчального процесу в закладах освіти.

- В основі розбудови незалежної соціальної держави Україна лежить традиція балансу між інтересами суспільства та індивідуума, і, незважаючи на положення воєнного стану, ця традиція сприяє поверненню працездатного населення назад в Україну. Також курс України на вступ до ЄС та НАТО враховує права національних меншин.
- Оскільки українська мова є державною мовою інструкцій під час надзвичайних ситуацій, в цьому контексті зважена гуманітарна політика зможе мінімізувати негативний вплив від порушення гуманітарних прав національних меншин.
- Міжнародно-правовий механізм захисту прав людини є межником врахування національних гуманітарних інтересів та розробки нового законодавства, що закріплює сучасне уявлення про гуманітарну безпеку в територіальних громадах.

Наукове видання

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДОТРИМАННЯ
ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА
В УМОВАХ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕЖИМУ
ВОЄННОГО СТАНУ**

Колективна монографія

Верстка *Н. Ковальчук*

Обкладинка *А. Юдашкіна*

Технічне редагування *О. Гринюк*

ЮРИДИКА
ВИДАВНИЦТВО

Підписано до друку 07.10.2025 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Warnock. Цифровий друк.
Ум. друк. арк. 48,83. Наклад 300.
Замовлення № 085м-1125.
Віддруковано з готового оригінал-макета.

Видавництво і друкарня – Видавництво «Юридика»
65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1
Телефони: +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@juridica.od.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7653 від 18.08.2022 р.